

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 65 Metr.

MIRON,

din îndurarea lui Dumnezeu arhiepiscop al bisericeii ortodoxe în Transilvania, și metropolit al românilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania,

Preasfințiților frați episcopi, venerabilelor consistorii eparchiale, onorabililor și iubitorilor deputați congresuali, iubitorii cler și popor din provincia Noastră metropolitană: dar și milă dela Dumnezeu, și salutarea Noastră cordială!

Având în vedere §§. 151 și 152 din Statutul Organic, congresul ordinariu național-bisericesc al provinciei Noștre metropolitane, care la termenul normal de 1/13 Octobrie 1894 nu s'a putut întruni, prin acesta îl convocăm și-l declarăm de convocat în mod supletoriu la biserica Schimbării la față din cetatea Sibiiu, pe Dumineca din 7/19 Maiu a. c., la 9 ore antemeridiane, când se vor începe ritualele bisericesci cu chiamarea Duchului Sânt, ér terminate acestea, va urmá deschiderea congresului și se vor începe lucrările lui conform regulamentului pentru afacerile interne.

Dat în residența Noastră arhiepiscopală-metropolitană din Sibiiu, la 27 Aprilie (9 Maiu) 1895.

Miron Romanul.

Sinodul eparchial aradan.

(Continuare.)

La propunerea comisiunei se ia spre șcire cu adausul, că Consistoriului i-sé împune datorința de a încassa pe viitor cu cea mai mare rigóre restanțele la acest fond.

II. Fondul școlar și aucta. 1) Starea la finea a. 1893: 52,333 fl. 23 $\frac{1}{2}$ cr. 2) Venitul pe a. 1894: 3538 fl. 31 $\frac{1}{2}$ cr. În total 55,871 fl. 55 cr. 3) Erogate în a. 1894: 2628 fl. 80 cr. Averea la finea a. 1894: 53,242 fl. 75 cr.

Comisiunea propune și — Sinodul primește următorul conclud: Să ia spre șcire cu adausul, că descrierile propuse în suma de 407 fl. 78 cr. sé țin în suspens; ér încât pentru restanții consistoriale, sé aviséză a purcede cu cea mai mare rigóre, conform concludului sinodal din a. 1894.

III. Fondul pensional. 1) Starea la finea a. 1893: 28,374 fl. 74 cr. 2) Venitul pe a. 1894: 2572 fl. 64 cr. În total 30,947 fl. 38 cr. 3) Eogațiuni în a. 1894: 800 fl. Averea la finea a. 1894: 30,147 fl. 38 cr.

La propunerea comisiunei — Sinodul ia spre șcire, avisându-sé Consistoriul a purcede cu energie la încassarea restanțelor.

IV. Fundațiunea „Ballá.“ 1) Starea cu finea a. 1893: 10,722 fl. 85 cr. 2) Venitul în a. 1894: 777 fl. 70 cr. În total 11,500 fl. 55 cr. 3) Erogate în 1894: 400 fl. Averea la finea a. 1894: 11,100 fl. 55 cr.

Sé ia spre șcire.

C. Fondul preoțesc. 1) Starea la finea a. 1893: 242,024 fl. 52 cr. 2) Venite în a. 1894: 52,208 fl. 85 cr. În total 294,230 fl. 37 cr. 3) Erogate în a. 1894: 28,427 fl. 53 cr. Averea la finea a. 1894: 265,802 fl. 84 cr.

Comisiunea propune — ér Sinodul ia la cunoștință, cu acel adaus, că sé însărcinéză Consistoriul a studia cauza, și a face apoi propunere la proxima sesiune ordinară în privința contribuiri cu o cvotă ore-care mai însemnată din acest fond la fondul general în chip de ajutor sub titlul spese la fondul general.

D. Deposite. I. Deposite comune cu diecesa Caransebeșului. 1) Starea la finea a. 1893: 12,141 fl. 06 cr. 2) Venitul pe

a. 1894 : 227 fl. 28 cr. În total 12,368 fl. 34 cr.
3) Erogațiuni în a. 1894 : 2607 fl. 73 cr. Avereala finea a. 1894 : 9760 fl. 61 cr. — Să ia spre șcire.

II. Capitalul pentru despărțirea comunelor mixte. 1) Starea la finea a. 1893 : 16,810 fl. 63 cr. 2) Venitul în a. 1894 : 499 fl. 03 cr. În total 17,309 fl. 66 cr. 3) Erogate în a. 1894 : 1131 fl. 32 cr. Avereala finea a. 1894 : 16,178 fl. 34 cr. — Să ia spre șcire.

III. Depozite de cassă. 1) Starea la finea a. 1893 : 77,348 fl. 68 cr. 2) Venitul în a. 1894 : 13,335 fl. 21 cr. În total 90,683 fl. 89 cr. 3) Erogate la finea a. 1894 : 18,924 fl. 76 cr. Avereala finea a. 1894 : 71,759 fl. 13 cr. — Să ia spre șcire.

În privința p. 13 din raportul consistorial, în care se arată, că Consistoriul la mai mulți debitori a luat în descriere, ca neîncasabilă suma de 3030 fl. 29 cr. — comisiunea propune și Sinodul încuviințează aceste descrieri.

Punctul 14 din raportul consistorial, în care se arată, că Consistoriul conform concluzelor sinodale din a. tr. Nr. 126 și 128, a făcut pașii de lipsă pentru încassarea contribuției de 1 cr. de suflet; pentru taxa de 50 cr. dela cununii, cari au încurs binișor în a. 1894; pentru regularea anticipațiilor date în cauze de proces și esmisiuni consistoriale; mai departe, că cu privire la ajutorul de stat intrat numai în sumă de 7450 fl., a făcut reprezentare la Minister, în care să cere suma subvențiunii întregi, adică 9000 fl. — La propunerea comisiunii se iau spre șcire.

Punctul 19 din raportul consistorial, referitor la regularea afacerii cu lăsământul lui Sofronie Gherba, concredută fiseului consistorial Petru Truța — comisiunea propune și sinodul ia spre șcire.

La p. 20 din raportul consistorial în care se arată că Consistoriul conform decisului sinodal de sub Nr. 139/1894, a provocat debitorii rămași în restanță cu interese, și că nu s'ă află nici un restanțier cu interese mai vechi de 3 ani neîmprocesuat — comisiunea propune și Sinodul primesce a se lua spre șcire.

Punctul 23 în care se espun datele statistice sumare referitoare la starea materială a parochiilor din cele 11 protopresbiterate, aparținătoare la jurisdicțiunea Consistoriului eparchial aradan — La propunerea comisiunii se ia spre șcire cu adausul, ca aceste date să se publice în conspect separat ca adnecs la protocolul sinodal.

Sedința V.

S'a ținut la 12/24 Aprilie 1895 la 10 ore a. m. Președinte Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan Ioan Mețian. Notar Iosif Besan.

La ordinea zilei este raportul comisiei școlare, care constată cu privire la raportul senatului școlar

din Arad o activitate intensivă și bărbătească a Consistoriului și a organelor de inspecțiune în toate afacerile școlare, precum și în cauzele concrete de controversă ivite între Consistoriu și între organele subalterne și a-le statului.

Pe temeiul acestor constatări, la propunerea comisiunii, Sinodul aduce următoarea rezoluțiune :

Raportul consistorial în general se ia la cunoștință.

Tot odată Sinodul dă vie espresiune ferbintei sale dorințe, ca în viitor controversele reciproce să înceteze cu atât mai vârtos, că organele noastre confesionale nu a dat nici odată ansă la asemenea controverse. Tot deodată se avisează Consistoriul, ca în cazuri de asemenea natură să continue ținuta sa de până acuma îngrijind, ea să se respecteze autonomia noastră bisericească școlară.

În desbaterea specială la propunerea Comisiunii — Sinodul ia la cunoștință raportul consistorial despre instituirea comisiunii anchetare pentru censurarea cărților de școlă, despre dispozițiunile întreprinse în anul trecut pentru ameliorarea salarelor învățătoarești, despre organizarea învățământului în institutul pedagogic din Arad, despre ținerea cursului supletoriu cu învățătorii în decursul feriiilor anului trecut; ér cu privire la frecventarea școlară, în școlile noastre elementare — Sinodul enunță : Să așteaptă intensivă activitate din partea Consistoriului pentru ameliorarea frecvențațiunii școlare. Totdeodată se avisează ambele Consistorii, că în repórtele către Sinodul eparchial, să se espună starea frecvențațiunii școlare în procente, — ér pentru ameliorarea frecvențațiunii — Sinodul își exprimă dorința, ca și comitetele protopresbiterale să fie angajate cu activitatea lor pe acest teren. Totdeodată enunță Sinodul, că clericii absoluți să se îndatoreze, ca până la aplicarea lor de preoți să funcționeze ca învățători.

Cu privire la raportul senatului școlar al Consistoriului din Oradea-mare — Sinodul ia la cunoștință întreg cuprinsul raportului, consimte cu activitatea Consistoriului dezvoltată în controversele avute cu Inaltul ministeriu de culte și instrucțiune publică în afacerile, cari privesc aplicarea preoților de învățători. Mai departe Sinodul își exprimă dorința, că Venerabilul Consistoriu din Oradea-mare să continue cu acelaș zel activitatea sa feritoare la ameliorarea frecvențațiunii școlare, la inspecțiunea școlilor confesionale și la ameliorarea salarelor învățătoarești.

Sedința VI.

ținută la 13/25 Aprilie 1895, Președinte Prea Sântia Domnul Episcop diecesan Ioan Mețian, Notar Vasile Goldiș.

După cetirea și autenticarea protocoalelor luate în ședințele a III și IV, deputatul Emanuil Ungurian face propunerea ca Sinodul să decreteze înființarea câte unui fond școlar pentru fiecare comună

bisericească din întraga diecesă, cu menițiunea, ca din venitele acestui fond să se rebonifice eventualele pierderi ștolare preotești. Acastă propunere se transpune comisiunei bisericești.

Biroul sinodal anunță, că deputatul mirenesc din cercul Tinca Dr. Ioan Buna în timp de 3 zile dela deschiderea sesiunii actuale a sinodului nici nu s'a prezentat, nici nu ș'a cerut concediu — și Sinodul în sensul § 59 din regulamentul pentru afacerile interne sinodale declară de vacant un loc de deputat mirean în cercul Tinca și Consistoriul din Oradea-mare se avisează a dispune alegere nouă.

După acésta Sinodul la propunerea comisiunii ia concludul publicat de noi în n-rul 16 al acestei foi prin carele răspunde la cuvântul de deschidere cu carele Prea Sântia Sa părintele Episcop diecesan Ioan Mețian a deschis sinodul din a. c.

Sedința VII.

S'a ținut la 13/25 Aprilie 1895 la órele 4 p. m. Președinte: Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan I o a u M e ț i a n. Notar: I o a n L e n g e r.

La ordinea zilei este raportul comisiunii organizátore cu privire la întrebarea principală, dacă pentru pensionarea profesorilor dela institutul pedagogic-teologic și pentru funcționarii diecesani, precum și pentru preoțimea diecesană să se formeze un unic proiect de pensiune cu un statut, sau ținându-se cont de dorința preoțimei diecesane, să se susțină pentru ajutorarea preoțimei a văduvelor și orfanilor preoți fondul preoțesc înființat la a. 1877?

Sinodul după o dezbateră îndelungată a luat următorul conclud: pentru ajutorarea preoțimei și pentru pensionarea văduvelor și orfanilor preoțesci se susține și mai departe fondul preoțesc înființat la a. 1877, ér pentru pensionarea funcționarilor dela ambele consistorii și a profesorilor seminariai se se formeze un fond separat, — avisându-se comisiunea organizátore, ca se presinte Sinodului în acésta privință 2 proiecte separate și anume pre basa proiectului subșternut de adunarea generală a fondului preoțesc pentru ajutorarea preoțimei și pensionarea văduvelor și orfanilor preoțesci și pre basa proiectului de statut subșternut din partea Consistoriului pentru pensionarea funcționarilor consistoriali și a profesorilor seminariai.

Cu privire la proiectul de regulament pentru administrarea afacerilor epitropești trimis din partea Consistoriului metropolitan pentru opinie — Sinodul la propunerea comisiunii a luat următorul conclud: avënd în vedere, că acest regulament țințeșce a regula multe cestiuni, cari privesc buna administrațiune a averilor bisericești, și că prin acésta nu se altereză întru nimic autonomia eparchielor, Sinodul consimte în general, ca proiectul de regulament de sub întrebare, să se subșternă congresului național bisericesc spre pertractare și ridicare la valóre de lege.

Cu privire la cererea Consistoriului, ca Sinodul să-i dea deslușirile necesare în ce direcțiune se studieze cestiunea înființării unui Consistoriu în Timișóra — Sinodul a luat următorul conclud: se avisează Consistoriul din Arad, ca până la sesiunea proximă sinodală să studieze și să se pronunțe asupra următoarelor momente și anume:

a) pe basa de date statistice referitóre la populațiune deoparte, la starea finanțiară de altă parte să-și dea opinie motivată dacă este posibilă cedarea către eparchia Caransebeșului a celor patru protopopiate din Bănat incorporate astăzi la eparchia Aradului;

b) se se arête în mod motivat dacă și întru cât reclamă interesul general bisericesc acésta nouă arondare;

c) se constate Consistoriul, care ar fi câștigul moral și care ar fi pierderea materială a diecesii prin cedarea și încorporarea a celor 4 protopopiate la diecesa Caransebeșului pentru înființarea numitului Consistoriu în Timișóra;

d) se se pronunțe Consistoriul sub ce condițiuni s'ar puté învoi diecesa noastră la cedarea celor 4 protopresbiterate din diecesa Aradului, arëtând încât s'ar altera organismul de astăzi al eparchiei noastre prin noua arondare intenționată.

Cu privire la cererea Consistoriului eparchial din Arad d-a puté vinde pământurile eparchiei de pe teritoriul comunei Secaș în comitatul Timișului la creștini d-ai bisericei noastre în bucăți mai mici, Sinodul aprobă acésta cerere, dacă vinderea se va aréta rentabilă pentru fondurile diecesane.

Sedința VIII.

s'a ținut la 14/26 Aprilie 1895. Președinte Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan I o a n M e ț i a n. — Notar: V a s i l e G o l d i ș.

După autenticarea protocélor ședinței a VI. și VII. se pune la ordinea zilei raportul comisiunii bisericesci, carea prin raportorul ei Constantin Gurban propune, și sinodul ia la cunoștință în general raportul senatului bisericesc dela Consistoriul din Arad. În dezbateră specială Sinodul decide, ca pe viitor cazurile de mórte sâlnică ce se arată în raport să se specifice și anume ast-fel, ca să se pună în evidență la acest punct după categorii și anume, să se arête dacă respectivii au fost ucși sau sinuciși sau nenorociți. Tot la propunerea comisiunii Sinodul decide, ca clericii absoluți până când vor puté fi înaintați în cler să funcționeze ca învățători și despre acésta Consistoriul se pórte evidență separată.

Cu privire la propunerea cantului în institutul pedagogic-teologic Sinodul la propunerea deputatului Augustin Hamsea a luat următorul conclud: se avisază Consistoriul din Arad a lua dispoșițiunile de lipsă pentru a se regula cu succes propunerea cantului în institutul nostru pedagogic-teologic, și a se reporta des-

pre acésta eventual a face în acésta privință propunere la proxim sesiune sinodală.

Cu privire la dăruirile mai însemnate făcute în interesul bisericii și școlilor noastre de către credincioși în decursul anului trecut, Sinodul ia la cunoștință și dispune a-sé induce în protocolul sinodal următoarele dăruiri și anume :

Pre teritoriul Consistoriul: din Arad :

1. Fericitul Teodor Onea din Tornea a donat prin testament bisericii de acolo o sumă de 100 fl.

2. Fericitul Simeon Morariu din Chișineu parohiei Chișineu pentru scopuri școlare 500 fl.

3. Biserica din Giula germană au decorat-o reuniunea zidarilor de acolo cu un prapore de mătășă în preț de 240 fl ;

4. Biserica din Giula magiară a decorat-o poporénul Ioan Nicoră și soția sa Maria nasc. Miscuța cu un prapore în preț de 218 fl., ér David Voniga de acolo cu un ornat preoțesc în preț de 60 fl.

5. Nicolae Imbre din Misca au dăruit bisericii de acolo două sfesnice în preț de 60 fl.

6. Bisericii din Duud i-a cumpărat preotul Teodosiu Motorca în societate cu cațiva poporeni de acolo un ornat bisericesc în preț de 60 fl.

7. Mitru Berzovan din Covăsint au procurat din al seu pentru biserică din Covăsint un baldachin în preț de 150 fl ;

ér Nicolae Buftea un ornat în preț de 100 fl.

8. Bisericii din Dezna i-a dăruit poporénul Vasilie Dan o sumă de 70 fl.

9. Contesa Cristina Wenkheim, au dăruit pentru școla din Ignesci lemne de lucru în preț de 300 fl., ér pentru biserică din Minead au dat lemne în preț de 100 fl.

10. Bisericii din Totvaradia i-au procurat poporeni : Sofroniu Cădariu și soția un clopot în preț de 435 fl.

ér Trandafir Deac un alt clopot în preț de 75 fl.

11. Preotésa Irina Seculin din Fiscut a dăruit bisericii de acolo un ornat în preț de 60 fl.

12. Preotul Ioan Miloș din Batta și soția sa, a decorat biserică de acolo cu doi prapori de mătășă în preț de 100 fl.

13. Pe séma bisericii din Fabricul Timișorii a dăruit :

a) Eredii fericitului Dim. Bozgan, fost preot castrens, un ornat în preț de 95 fl.

b) Învețătorésa Sinodia Regep un alt ornat în preț de 70 fl.

c) Dl. Toma Dogariu jude la Tabla reg. din Timișóra împreună cu soția sa Ecaterina născută Maniu, au dăruit un ornat negru, un analog cu acoperemént de catifea și o plastniță (epitaf) tóte în preț de 100 fl.

d) ér Reuniunea călcianarilor de acolo au decorat biserică cu un steag în preț de 400 fl.

14. În comuna Bencecul român Dl. conte Sieg-

fried de Wimpfen proprietariu acolo au dăruit parohiei 100 m. lemne pentru arderea de cărămidă.

15. În comuna Bucoveț Dl. conte Ioan Serényi a dăruit pentru înbrăcăminte școlarilor nostri séraci de acolo și pentru provederea lor cu recuise de învețămént o sumă de 70 fl.

16. Pentru renovarea radicală a bisericii din Maiere s'a făcut o colectă din carea a rezultat o suma de 2825 fl.

17. Prin stăruința preotului Nicolae Micluța din Parța spriginit de mai mulți poporeni s'au pus bas'a unui fond de bucate, care s'au urcat la 82 chible.

18. Poporéna Solomia Topala din Sân-Mihaiul român a dăruit bisericii de acolo doi prapori.

19. Magistratul orașului Vinga a dăruit bisericii noastre de acolo pentru repararea casei parohiali 100 fl.

Afară de acestea s'a făcut în mai multe parohii de ale noastre donațiuni mai mici, cari s'au rezervat pentru analele concernintei parohii.

Tot comisia bisericescă presentă reportul senatului bisericesc dela Consistoriul Orădii-mari, carele după propunerea comisiunii ;

Sinodul în general îl ia spre scire.

În desbatere specială :

Punctele 1—10 asemenea se iau tóte la cunoștință cu acea observare, că dăruirile benevole sunt a-setipări în teestul protocolului după cum urméză :

Pre teritoriul Consistoriului din Oradea mare :

a) Protopresbiteratul Orădii-mari :

Credincioșii din comuna Abramul superior au făcut între sine și în alte comune colectă cu rezultat de 433 fl. în scopul zidirii de nou a bisericii de acolo, în care sumă au contribuit Ioan Deac cu 60 fl, contele Francisc Zichy 50 fl, Ioan Farcaș preot 50 fl, Maria Grama 40 fl, Ignatiu Altman 20 fl, A. Wertheimstein 20 fl, și alții cu sume mai mici.

Mai mulți credincioși din comuna Alparea au cumpărat un ornat bisericesc în preț de 36 fl.

Credincioșii : Flórea Papp, Vasiliu Șipoș și Petru Popoviciu din Borumla ca au cumpărat un ornat bisericesc și potir în preț de 30 fl.

Comuna politică Cheresig au dăruit pentru renovarea bisericii de acolo 50 fl ; érá poporéna Ecaterina Hurgoiu tot din Cheresig au dăruit bisericii un policandru în preț de 46 fl, precum și alți credincioși au cumpărat prapore, icóne, chivot, antimis, ornate bisericesci, cădelniță, feșnice, candelé și altele în preț de 283 fl. 50 cr.

Véduva preotésă Elisa Eleneș născută Iancu locuitóre în Gireș au dăruit un prapore bisericii de acolo în preț de 30 fl.

Mai mulți credincioși din comuna Ciuhoiu au cumpărat ornate bisericesci în preț de 50 fl.

Mai mulți credincioși din comuna Iteu au cum-

părat o cruce la turnul bisericeii și două prapore în preț de 69 fl.

Credinciosul Demetriu Hebrășean și soția Ana Sabău din Varviz au cumpărat 2 prapore în preț de 25 fl.

Mai mulți credincioși din M. Peterd pentru înfrumșetarea bisericeii au donat 19 fl.

Ioan și Georgiu Béri din Voivođi au donat pentru înfrumșetarea bisericeii de acolo suma de 50 fl.

b) Protopresbiteratul Peșteșului.

Fostul preot Ioan Meșter din Borșa au dăruit un ornat bisericesc în preț de 31 fl.

Mai mulți credincioși din comuna Ineu au cumpărat 2 rënduri de ornate bisericesci și un prapore în preț de 145 fl.

Credinciosul Flore Negruț și credincioșele Floarea Papp și Floarea Roman din Botean pentru vărșarea de nou alor două clopote au donat 146 fl.

Ioan Mangra jude comunal în Sabolciu au dăruit scôlei de acolo o mapă, bisericeii trei icône și un prapore, apoi au făcut un magazin bisericesc, un gard la sânta biserică și o cruce în țintirim, toate în preț de 238 fl.

Mai mulți credincioși din comuna Valea-negră au cumpărat un rënd de ornat bisericesc în preț de 90 fl.

La biserică de nou zidită în comuna Bulz, Magnificenția Sa Domnul Telegdi Josif deputat dietal și soția au donat 100 fl, prin colecta Domnului protopresbiter Teodor Filip s'a adunat 60 fl, Domnul Josif Gal jude la tribunalul regesc din Arad au dăruit 40 fl. érá dela mai mulți credincioși și binefăcători s'a colectat o sumă de 101 fl 50 cr.

(Va urma.)

O scurtă privire asupra istoriei și ființei Nazarenismului.

Comunicată de *Wladimír Dimitrievici* secretarul consistoriului gr. or. sêrbesc din Vârșeț.

Dorind ca publicul român să aibă o idee mai clară despre secta nazarenilor pe basa cercetărilor mele îndelungate depuse în opul meu în limba sêrbescă întitulat: „Nazarenismul, istoria și ființa lui“*) — sunt în plăcuta poziție de a împărtăși următoarele:

1) Referitor la istoria sectei din cestiune:

Este netăgăduit, că secta nazarenilor își are basa în pietism, al cărui punct de mănecare sunt așa numitele „collegia pietatis“ a-le lui Iacob Spener (născut în 1635 la Rapportweiler în Elsația și răposat la 1705 în Berlin); mai departe în numărósele denuminațiuni a-le acestuia, cu deosebire însă în

pietismul herrnhutén al-lui Nicolae Ludwig conte de Zinzendorf și Pottendorf, și în pietismul Kornthal-wilhelmsdorfén al lui Wilhelm Hoffmann; apoi în metodism, anabaptism, independentism, și mai ales în baptism.

Propriul întemeietor al nazarenismului este însă Samuel Heinrich Fröhlich, născut la 7 Iuliu 1803 la Brug în Elveția, cantonul Aargau. Tatăl său a fost un argășitor sêrac, după cum se crede de religiunea reformată.

La anul 1823 veni el la teologia din Basel, care tocmai atunci se înființă, unde pe lângă alți bărbați cunoscuți propunea și renumitul Dr. de Vette.

Pe timpul acela, o parte a teologilor din Basel închinău spre pietismul herrnhutén, opus direcțiunei lui de Vette; și Fröhlich — cu toate că la început se lupta în contra — se făcu în Aprilie 1825 un pietist încarnat, și cum se pare cel puțin, își câștigă o importanță însemnată în adunările numitei secte.

La anul 1828, după depunerea examenelor cu succes slăbuț și cu greu, veni el ca capelan la Wagenhausen (cantonul Thurgau), curând după aceea ca administrator, la Leutwyl sau Leutweil.

Și togmai aici în Leutwyl isbucniră utopiile sale religióse. Acestea se pot vedé din epistolele sale adresate amicilor lui din Basel, și cari circulau dela unii la alții. Am ajuns și eu în posesiunea alor 20 de ast-fel de circulare conservate (scrise ca manuscrift de însuș Fröhlich), prin mijlocirea fiului său, care trăeșce în Ebnenda (cantonul Glarus). În acestea pășeșce el energic contra botezului copiilor, și tot odată întemeiază el și conventicluri, adunări „religióse“ oprite. Prin acésta și prin altele multe își atrase atențiunea autorităților superióre asupra sa, și — fiind-că toate admonierele amicabile și pacinice au rămas fără rezultat — se făcu cercetare disciplinară contra lui, care în fine fiind-că el nu voi nici să promită o îndreptare, se fini cu destituirea lui din oficiul său, în 22 Octomvre 1830 (togmai în o Vinere — precum obsêrvă el sarcastic).

Nu mult timp rămase însă fără ocupațiune. Deja în Decemvre al aceluiaș an i-sé ofere postul de preot din Wilhelmsdorf, care era togmai vacant. Dar nevoind el aici a sé acomoda unor dispozițiuni extraordinare, fú eliberat după două luni din post într'un mod bruscat.

Și ce face acum acest bărbat nepacinic? În Aprilie 1832 vine éráș la Leutwyl, adună pe câțiva din cunoscuții lui, îi amăgeșce și întemeiază în modul acesta prima „comunitate sfintă“, care deja la Dumineca Floriilor a aceluiaș an numéra 38 de membrii bap-tiști de nou botezați.

După un timp scurt fú alungat de aici prin poliție, și deja în Mai devine misionar salarizat al unei comunități baptistice englese; care însă în 1833, Septemvre, simplu îl dimise din oficiu.

*) Acest op al D-lui Dimitrievici a fost premiat de societatea literară sêrbă „Matija srpska“ cu 200 fl. ca manuscrift și apoi s'a tipărit. (Red. „Bis. și Șc.“)

Acum caută aș câștiga pâinea pe terenul literar. Scrierile publicate de el, al căror conținut l-am tractat pe larg în opul meu amintit mai sus sunt următoarele:

a) Un cuvânt despre raportul credincioșilor întorși la biserica statului și religiunea statului la evangelia lui Isus Christos. Expusă pentru considerațiunea fie-cărui. St. Gallen, 1834, 51 pag.

b) Secretul religiosității și secretul nereligiozității; după ființa lor și după contrastul lor între olaltă, chiarificat din cuvântul lui Dumnezeu. St. Gallen, 1838, tipărit în tipografia lui I. Fr. Wartmann, S. 70.

În anul 1834 s'ameoresă în Susana Brunnschweiler, fca unui văpsitor de tort în Hauptweil (s'eu Haptwyl cantonul Thurgau), și fiind-că nu voi s'ncehe cu ea căsătoria în biserica reformată recunoscută de stat, ci „o recunosc ca femeea sa legitimă“ numai înaintea câtorva credincioși bapțiști întorși, fu tare strimtorat din partea diregătorilor, ceea ce s'fina prin emigrarea lui la Strassburg în anul 1845. Ac'asta îl înduplecă să scrie și un op:

c) Tractat: căsătoria peste tot, și în special cele referitoare la căsătoria mea, Zürich 1842, tipărită la Zürcher și Furrer *) 55 pag.

Opinia lui despre s-tul botez a publicat-o în opul:

d) Mântuirea omului prin baia renașterii și renoirea Duhului Sânt. O cercetare conformă cu s. scriptură despre botezul în Christos. Zürich 1847, tipărită la Zürcher și Furrer, 183 pag.

Ultima sa lucrare este:

e) Noua Harfă a Sionului. O adunare de imne și cântări pentru credincioșii în Christos. Zürich 1855 tipărită la Zürcher și Furrer, 335 de pagini cu 213 cântări. S'a tipărit în ediția a II. deja la a. 1861.

Ca moștenire rămase autobiografia:

f) Fragment din istoria vieții lui S. H. Fröhlich, Chicago; tipărită la 1880,

și netipărită rămase până astăzi:

g) „Scurtă expunere a convingerii mele,“ al cărei cuprins încă l-am comunicat în opul meu.

El muri la Strassburg în 12 Ianuarie 1857.

Ce s'atinge de importarea și lățirea sectei sale în Ungaria, am fost în stare de a afla următoarele:

Ac'astă parte a istoriei nazarenismului este legată de numele lui Ludovic Hemsey calfă de faur din St. Peter, comitatul Zala. Acesta în călătoriile sale prin străinătate ajunse în anul 1835 și în satul elvețian Hauptweil, togmai pe acel timp, pe când Fröhlich s'ebucura de iubirea sa „idilică“ cu Susana Brunnschweiler. Viclearul Fröhlich câștigă pe strein pentru sine, și noi aflăm pe Hemsey pe la 1840 prin comitatele din ceea parte a Dunării ocupat cu lățirea netolerantului nazarenism. Însă înce-

p'end autoritățile a-l urmări, adună pe adicții s'ei pentru ultima dată la Budapesta în 31 Mai 1842, le ținu o cuvântare „inflăcărată,“ și emigră la Zürich, unde deja în toamna anului următor muri.

Activitatea sa misionară începută o continuară aici fratele s'eu Emerich și calfa de lăcătuș Iosif Bella, din Királylehota (comitatul Lipto).

Pe la 1850 s'ivi și Iosif Kalmár ca aderent info-cat al principiilor lui Fröhlich, care absolvă gimnasiul franciscan din Baja, s'înscrise la teologia din Dunaföldvár însă nu stătu mult; studiă apoi drepturile și muri la Pacser (lângă Mariatheresiopol) în stare miseră ca avocat. Apoi continuară misiunea Corol Ethei, care înainte de ac'asta stătu închis în temniță 12 ani pentru omor, Iosif Tóth, Iosif Notter, Hackel, Molnár, Rab ca „poet“ numit Zajzoni și alții.

Între s'erbi veni ac'astă sectă stricăciósă din partea croaților. Pela 1867 au început a o lăți Matei Rebrici și un anumit Ielici ambii croați. Ei trebuie, că au primit învățătura din Pacser.

Secta este astăzi în Elveția, Elsass-Lotrigen, Baden, Württemberg, Franția, Bulgaria și America sporadice binișor lățită. În opul meu mă servii în privința ac'asta de date statistice destul de apriate. Cât de lățit este nazarenismul între români, din care parte au năvălit între ei și cine au fost primii lățitori — îmi este și astăzi total necunoscut.

2. Referitor la mărturisirea credinței, organizării și obiceiurile nazarenilor:

Baza principală este în privința ac'asta calvinismul; numai ceea ce este strein calvinismului, este aici nou. Totuș este de observat în limitele propunerei n'ostre următoarele:

Ce s'atinge de învățarea cuvântului lui Dumnezeu și ei (ca t'ote sectele protestantice) recunosc numai s-ta scriptură; ér tradițiunea este cu totul tot lăp'edată.

Ce s'atinge de doctrina despre biserica lui Christos, ei au căduț în eresia donatistică. Ei dic, că ac'asta consistă numai din membrii nepăcătoși. De aceea și ei sunt între ei împărțiți în 2 grupe principale separate una de alta. Cei dintâi sunt așa numiții „frați“ respective „surori,“ adecă aceia, cari sunt deja „botezați,“ și asupra cărora ispita nu mai are nici o putere. Celălalt grup constă din așa numiții „amici“ respective „amice,“ adecă din aceia, cari sunt aplecați nazarenismului, iau parte și la adunările lor religiose, totuș n'au fost încă aflați de demni pentru primirea botezului. În fruntea fie-cărei comunități stă un „b'etrân,“ care cu un comitet dirigéză diferitele afaceri. Biserica n'ostă este în ochii lor numai un Babilon, unde s'afle numai păcătoși.

Stul botez s'administréză numai celor maioreni. Botezarea copiilor este urgisită și desprețuită. Acesta s'administréză alesului prin anumite ceremonii, pela mezul nopții, sub ceriul liber, în un riu, și dacă acesta nu este în apropiere, într'un lac sau într'o

*) În ac'astă tipografie s'a tipărit nu de mult și „Noua Harfă a Sionului“ în limba română.

baltă mai mare. La ei botezul nu este baia renașterii, ci baia celui deja renăscut. El este numai sigiliul prestatei renașterii; sau mai corect zis: el este numai semnul extern, că cineva este primit în „comunitatea credincioșilor.“

Ce s'atinge de s-ta penitență (pocăință) mai înainte de toate este de marcat deosebirea între penitența celor ce se pregătesc și între penitența adevăraților nazareni. Nazarénul pregătitor trebuie să-ș depună penitența sa în extern și intern; extern: trebuie să-și mărturisescă păcatele săvârșite înaintea publicității (la ei este privit de păcat principal furtul; pentru alte variațiuni a-le acestuia se pare, că nu au idee), și după mărturisire, trebuie în prezența a-lor doi martori să rebonifice eventualele pagube cauzate prin furt; — dacă a-înstreinat ceva, trebuie să dea îndărăt sau despăgubescă. Pocăința internă constă în căință torturătoare pentru păcatele comise, ceea ce celor prezenți să dă mai bine de veste prin oftare, suspin și plâns, cari vin din mustrarea conștiinței. Cei botezați deja nu au lipsă de pocăință, căci ei sunt după cum s'a observat deja, afară de sfera păcatelor.

În s-ta căsătorie ved ei numai o formalitate. Ficiorul care voesce să ia o fată de soție, împărtășește această intențiune fraților, și dacă aceștia sunt convinși, că el este în stare a ține o familie, atunci merg și întreabă pe părinții fetei. Dacă și aceștia sunt cu toții conțeleși, atunci se vestește această la întreaga comunitate, și apoi promit respectivii tineri publice, „că se vor iubi până la mörte“ și — istoria e gata.

Înmormântarea se săvârșește în următorul mod: Dacă mörre, cineva să îmbracă numai într'o cămașe albă — simbolul nevinovăției. Sicriul încă este foarte simplu. Dacă timpul prescris de lege a trecut, atunci îl duc și îl petrece totă comunitatea tacënd, fără nici un fel de vuet la cimitir. Înainte d'a pune pe răposatul în grópă, citește „bêtrânul“ o rugăciune îndatinată, în care nu omite d'a arêta nepăcătoșitatea și sfințenia celui răposat prin cuvinte frumoșe, și îi promite un loc de onöre în paradis. Rudeniilor le este sriect oprit a plânge după el, pent.u-că a peregrinat în împărăția cea fericită a lui Dumnezeu. Să înțelege, că femeile sunt foarte arare-ori în stare să satisfacă acestei pretensiuni impetritöre de inimă. Dacă mörre cineva în o familie nazarénă, rămas credincios credinței și legii sale strămoșești, atunci zic: „lăsați pe morți ș-și îngrope morții lor“, (Matei 8,22) și să retrag dela ceremonie necăjiți. Nu arare-ori să întemplă, că în astfeliu de cazuri să înmormantează unicul fiu fără ultima sërutare a părinților, sau mama și tata fără de a fi petrecuți până la mormânt de copii.

Pentru biserica noastră folosesc ei numirile cele uai dejositöre: „simple grămezi de cărămiți“, „morminte de peatră“, casele lui „Baal“, „sinagoge d'ale lui Antichrist“ etc. Clopotele sunt „taurii din Basan“.

Arderea luminilor și tămâierea în biserică este pri vită ca „jertfă de ardere.“

Ei însă încă se adună în „simple grămezi de cărămiți“, în case, cari le zidesc anume spre scopul acesta de regulă la finea satului. Adunările le țin Duminecă a. m. dela 9—11 ore, și p. m. dela 3—5, și apoi Joia a. m. dela 9—11. Aici se cântă tânguindu-së din „Harfa Sionului“, să esplică s-ta scriptură într'un mod îngrozitor, și să improvisează rugăciuni demne de compătimit.

Despre stat zic ei, că trebuie a se supune dispozițiunilor lui, însă numai acelora, cari stau în consonanță cu s-ta scriptură. În caz contrar premerge cuvëntul lui Dumnezeu. De aceea refusă ei d'a purta arme (Matei 26, 52), d'a merge în rësboi (I Chronic. 28, 2), și d'a depune jurământ (Matei 5, 33—37; epistola lui Iacob 5, 12.)

Terminând, cred că am satisfăcut angajamentului luat prin acest articol, și m'aș bucura dacă aș fi contribuit cât de puțin ca și din partea românilor să se începă cercetări privința în această. Lupta va fi totdeauna mai succésa contra unui inimic, dacă mai întâi îl cunoșcem bine. Dumnezeu să ne ajute!

D I V E R S E.

* *Maial în Arad.* Tinerimea română din Arad va arangia la 10/22 Maiu a. c. în sală din pădurița orașului un maial în favorul școlarilor români lipsiți de mijloc. Începutul la 8 ore sêra.

* *Adunarea generală* a reuniunii învățătorilor din tractul protopresviteral al Lipovei se va ține astăzi în Chelmac. Cu această ocaziune poporul nostru din Chelmac va serba și jubileul de 100 de ani al școlii noastre elementare confessionale de acolo.

* *Congresul limbilor romanice* se va întruni la Bordeaux între 5 și 10 August a. c.

* *Concurs pentru lucru de mână* deschide cu începere de astăzi în Duminecile ce urmëză societatea științifică literară „Tinerimea română“ din București pentru a încuraja lucrul de mână între elevii dela școlile elementare. La acest concurs elevii vor săvârși într'un timp determinat în fața unei comisiuni speciale câte o lucrare din cele prevăzute în programele oficiale, și cari școlarii le-au învățat în anul acesta. Lucrările bine executate se vor premia.

* *Limba muscelor.* Un filolog englez a făcut descoperirea, că muscele vorbesc între sine o limbă foarte caracteristică.

* *Poporatiunea României* după recensământul din urmă este de: 5.403,249 locuitori și anume: 2.739,043 bărbați și 2,667.206 femei. Cetățeni români sunt: 2,540,241 bărbați și 2,475,671 femei; supuși streini sunt 77,336 bărbați și 127,004 femei. După religione sunt ortodocși: 2,513,500 bărbați și 2,435,918 fe-

mei, catolici, luterani, calvini etc. 75,568 bărbați și 78,535 femei, mohamedani 22,941 bărbați, și 20169 femei; alte religii 8359 bărbați și 8044 femei.

* „Victoria“ institut de credit și economii, societate pe acții. Sediul: Arad, casa proprie, calea Archiducului Iosif Nr. 2. (vis-à-vis de casa orașului) — Întemeiat la 1887. — Capital de acții: fl. 300.000; Fond de rezervă: fl. 70.000. — Primește depuneri spre fructificare, după cari solvesce 5% interese fără privire la termenul de abdicere. Darea de venit după interese încă o solvesce institutul separat. După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere. Depuneri se pot face și redica și prin postă și se efectuează momentan după sosirea comandai. — Direcțiunea institutului.

Concurs.

Pentru deplinirea parohiei vacante de a III. clasă **Baldovini** și filia **Valea-mare**, protopresbiteratul Halmagiului se scrie concurs cu termen de alegere **18/30 Maiu c.**

Doritorii de a ocupa această parohie sunt avertizați: recursele prevăzute cu toate documentele prescrise, adresate comitetului parochial până la 16/28 Maiu c. ale trimite protopresbiterului Ioan Groza în Halmagi.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **IOAN GROZA**, m. p. protopresbiter.

—□—

Pentru ocuparea parohiei vacante de clasa III-a din suburbiul **Arad-Gaiu**, se scrie concurs cu termen de alegere pe **4/16 Iunie a. c.**

Emolumentele vor fi: stolele usuate, și birul una măsură grâu dela fie-care casă, adică 160 mesuri tot dela atâtea case. — Locuitorii fără casă vor solvi după usul de până aci în preț de bir fie-care păreche de 6meni 50 cr.

Recurenții se pot prezenta într'o Duminică sau sârbătoare la sta biserică pentru a-și arăta desteritatea în ritualele bisericesti până cu opt zile înainte de alegere; și tot până la acest termen se-și asternă recursele ajustate cu documentele recerute, adresate — comitetului parochial din Arad-Gaiu — la protopresbiterul tractual **Moise Bocșan**, în Arad.

Dat din ședința comitetului parochial din Arad-Gaiu, ținută la 25. Aprilie v. 1895.

Comitetul parochial.

Conțeles cu protopopul tractual: **MOISE BOCȘANU**, m. p.

—□—

Pentru deplinirea postului preoțesc-învățătoresc din **Lăpușnic**, se scrie concurs cu termen de alegere pe **14/26 Mai c.**

Emolumentele sunt: a) dela postul preoțesc: una sesiune pământ în venit anual de 256 fl. v. a. Un intravilan 10 fl., birul câte una spane cucuruz de fie-care casă 57 fl., venitele stolari 77 fl., la olaltă: 400 fl. v. a. b) dela postul învățătoresc: în bani 100 fl., patru jugere pământ 20 fl., conferință 5 fl., scripturistică 5 fl., șase orgii lemne aduse în curtea școlii, și grădină de legumi.

Recurenții pe lângă prescrierile pentru chemarea preoțescă, vor avea a documenta și cualificațiunea rece-

rută pentru cea învățătorescă, ér recursele lor ajustate-cuviincios le vor subscrerne Reverendissimului Domn administrator protopresbiteral **Lucian Șiepețianu** în **Kiszetó**, având dênșii a se prezenta în vr'o Duminică ori sârbătoare în biserică locală spre a-și arăta desteritatea în ti-pie și cântare.

Lăpușnic, 18/30 Aprilie 1895.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **LUCIAN ȘIEPEȚIANU**, m. p. adm. protopresbiteral și inspect. cerc. de școle.

—□—

Pentru vacanta parohiă de clasa III. din **Nadăș** în protopresbiteratul Butenilor prin această se scrie concurs cu termen de alegere la **23 Maiu c. st. v.** adică a treia zi de Rusalii.

Venitele parohiei sunt: ună sesiă de pământ arătoriu și fenaț, bir dela 200 căși, un intravilan și stolele usuate.

Recurenții în restimpul concursului se vor prezenta-ve odată în biserică și-și vor arăta desteritatea în oră-toriă ori cântare.

Nadăș, din ședința comitetului parochial ținută în 6/18 Aprilie 1895.

Pascu Popoviciu, m. p. notariu.

Ioan Popoviciu, m. p. președinte.

În conțelegere cu mine: **C. GURBANU**, m. p. protopop.

LICITAȚIUNE MINUENDĂ.

Pe baza conclusului aprobătoriu al Ven. Consistoriu dto 28 Februaru a. c. Nr. 1150 se scrie de nou concurs de licitațiune minuendă pentru edificarea de nou a bisericei gr. or. rom. din **Sarcea-rom.**, protopresbiteratul B.-Comloș, comitatul Torontal, sub aceste condițiuni:

Prețul esclămării este 6571 fl 08 cr.

Comuna bisericescă, dă numai cărămida arsă trebuincioasă.

Licitanții au a depune înaintea licitațiunei, carea se va ține în Sarcea-rom., la **4/16 Maiu la 10 ore a. m.** vadiul de 10% din prețul esclămării.

Planul, specificarea precum și alte condițiuni, se pot vedé la oficiul parochial gr. or. rom. în Sarcea.

Sarcea-română, la 17/29 Aprilie 1895.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **PAUL MIULESCU**, m. p. protopresbiter.

—□—

Comitetul parochial pe baza conclusului aprobătoriu al Ven. Consistoriu dto 22 Martie a. c. Nr. 1981 scrie concurs de licitațiune minuendă pentru edificarea de nou a școlii gr. or. române confesionale din **Checheș**, protopresbiteratul Belințiu comitatul Timișiu, sub următoarele condițiuni:

Prețul esclămării este 1500 fl. v. a.

Comuna bisericescă dă numai cărătura materialului.

Licitanții au se depună înaintea licitațiunei, carea se va ține la **7/19 Mai c.** în Checheș la **10 ore a. m.** vadiul de 10% din prețul esclămării.

Planul specificarea, precum și alte condițiuni, se pot vedea la oficiul parochial gr. or. rom. în Checheș.

Checheș, 18/30 Aprilie 1895.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **LUCIAN ȘIEPEȚIANU**, m. p. adm. protopop.